

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Okręgowej w W.
i Urzędowi Komisji Nadzoru Finansowego w W.
o ochronę dóbr osobistych, zadośćuczynienie, odszkodowanie i ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 września 2020 r.,
zażalenia strony pozwanej Skarbu Państwa - Prokuratury Okręgowej w W.
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 grudnia 2019 r., sygn. akt VI ACa (...),

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 31 sierpnia 2017 r., zniósł postępowanie związane z

posiedzeniem niejawnym w dniu 31 sierpnia 2017 r., na którym wyrok został wydany oraz przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

W zażaleniu pozwany Skarb Państwa wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...). Zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie na skutek nieuprawnionego przyjęcia, że powód został pozbawiony możliwości obrony swoich praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., a w konsekwencji, że wystąpiły podstawy do uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i zniesienia postępowania związanego z posiedzeniem niejawnym w dniu 31 sierpnia 2017 r., z uwagi na nieważność postępowania oraz naruszenie art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 148¹ § 3 k.p.c. poprzez uznanie, że przedstawione w treści pozwu oświadczenie o gotowości powoda do zawarcia ugody sądowej po otwarciu rozprawy implikowało wniosek o wyznaczenie rozprawy, co skutkowało błędnym uznaniem, że w sprawie zachodziła konieczność przeprowadzenia rozprawy i brak było podstaw do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Przyjęty w kodeksie postępowania cywilnego model apelacji pełnej zakłada, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego orzeczenia rozstrzygającego definitywnie spór między stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. - poza wypadkami stwierdzenia nieważności postępowania oraz gdy pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania - sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie

nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, stąd też ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu drugiej instancji przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji zostały określone wąsko, dlatego też w przypadku wniesienia zażalenia kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy faktycznie Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub też, czy faktycznie dla wydania wyroku konieczne jest przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje również w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (art. 394¹ § 1¹ w związku z art. 386 § 2 k.p.c.; por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 177/12, z dnia 7 lutego 2018 r., V CZ 98/17, z dnia 11 maja 2018 r., II CZ 21/18, z dnia 18 lipca 2019 r., III CZ 17/19).

Odnosząc te ogólne rozważania do niniejszej sprawy należy wskazać, że zgodnie z art. 148 § 1 k.p.c. posiedzenia sądowe co do zasady są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie. Artykuł 316 § 1 k.p.c. stanowi, że po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Z tych przepisów wynika, że w postępowaniu cywilnym realizowana jest zasada jawności posiedzeń sądowych. Wyjątek od tej zasady przewidziano w art. 148¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Równocześnie - zgodnie z § 3 tego artykułu - rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie

procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo.

W rozpoznawanej sprawie powód w uzasadnieniu pozwu wskazał, że jest gotów do zawarcia ugody przed Sądem po otwarciu rozprawy. Wskazał więc, że oczekuje na rozprawę i możliwość zawarcia ugody. Wprawdzie nie złożył wprost oświadczenia, że wnosi o wyznaczenie rozprawy, ale wyraził gotowość zawarcia ugody dopiero po jej otwarciu. Trafnie Sąd Apelacyjny uznał, że zawarcie w uzasadnieniu pozwu takiego wniosku jest równoznaczne ze złożeniem wniosku o przeprowadzenie rozprawy w rozumieniu art. 148¹ § 3 k.p.c. Na taką wykładnię oświadczenia powoda wskazuje także kontekst sytuacyjny, w jakim to oświadczenie zostało złożone przez powoda. W uzasadnieniu pozwu powód zastrzegł, że zamierza złożyć „dalsze wnioski dowodowe”, w tym dowód z przesłuchania świadków, który wymagał przeprowadzenia rozprawy. Wymaga także uwzględnienia, że powód wniósł pozew, który sporządził osobiście, co należy uwzględnić, oceniając cel zawartych w nim wniosków. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał zaś także, że domaga się odbycia „posiedzenia organizacyjnego” w celu uzgodnienia przez Sąd i strony możliwie najefektywniejszego planu przeprowadzenia postępowania dowodowego, co wskazuje jednoznacznie, że zakładał przeprowadzenie rozprawy. W takiej sytuacji jedynie uznanie powództwa uprawniałoby Sąd Okręgowy do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym, co w sprawie nie nastąpiło. Zasadnie więc Sąd Apelacyjny przyjął, że nastąpiło naruszenie art. 148¹ § 3 k.p.c.

Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego wydanie wyroku przez Sąd pierwszej instancji z naruszeniem art. 148¹ § 3 k.p.c. skutkuje pozbawieniem strony możliwości obrony praw, a w konsekwencji powoduje nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt. 5 k.p.c. (postanowienie z dnia 13 grudnia 2018 r., V CZ 85/18, por. też wyrok z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNC 1975, nr 5, poz. 84).

Z tych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie (art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

